

Nr 80.

Af herr **Rosén**, om åvägabringande af utredning i fråga om effektiva åtgärder för underlättande af jordupplåtelse för egna hem i Norrland.

I kungl. domänstyrelsen har för ej länge sedan förklarats, att möjligheten att bereda egna hem finns i alla statens skogar i Norrland och Dalarna. Där öppnas också — hette det — i öfverensstämmelse med Riksdagens bekanta beslut egna hem för enhvar, om det visar sig att de erforderliga förutsättningarna härför äro tillfinnandes. Det skall sålunda intygas att personen är lämplig som egnahemsbyggare, att marken är tjänlig för odling samt att kommunikationerna äro tillfredsställande, så att afsättningsmöjligheter äro för handen.

Under sådant förhållande förefaller det onekligen egendomligt att man inom domänstyrelsen vid samma tillfälle uttalade, att i nordligare delarna af landet ingen efterfrågan funnes på sådana »egna hem», hvarom här är fråga, nämligen kronotorp.

Saken förhåller sig emellertid icke alldeles så. Efterfrågan på kronotorp har funnits och finnes väl fortfarande, men om densamma minskats eller helt och hållet upphört, beror detta dels på den formalism, hvarmed möjligheten att förvärfva ett sådant eget hem är omgärdad, dels på den obenägenhet flera af jägeristatens tjänstemän lägga i dagen mot skapandet af jordbruk i de norrländska kronoskogarna, ehuru villigt skall medgifvas, att undantag och vackra sådana ingalunda saknas.

De förutsättningar som fordras för öppnandet af egna hem ha förefunnits i ett flertal fall, där likväl ingen upplåtelse af jord kommit till stånd, synbarligen därför att vederbörande revirförvaltare ansett det vara bättre och värdefullare för staten att af till odling tjänlig mark fortfarande skörda skog än att se kraftiga och idoga arbetare där finna sin utkomst genom jordbruk.

Som ett exempel på den vid jordupplåtelse rådande formalismen och den långsamma behandling hvarmed ärenden af denna art kunna behandlas förtjänar framdragas följande fall. Arbetaren J. A. Bergström i Djupvik hade sökt att få arrendera och uppodla en odlingslägenhet på kronoparken Långmyråsen i Bjurholms revir. Efter omkring två års väntan fick han del af följande skrifvelse:

»Till öfverjägmästaren i Umeå distrikt.

Hos kungl. domänstyrelsen har arbetaren Anton Bergström i Djupvik anhållit att få uppodla och arrendera en odlingslägenhet på viss trakt af kronoparken Långmyråsen i Bjurholms revir.

Härför ha vederbörande revirassistent efter på platsen verkställd besiktning och vederbörande jägmästare den 16 dennes samt ni den 21 dennes afgifvit utlåtanden.

Kungl. styrelsen har med hänsyn till den ansökta platsens otjänlighet för odling icke funnit skäl bifalla den gjorda ansökningsen.

Härom har ni att gifva vederbörande besked.

Stockholm den 26 juli 1910.

W. Roos.

Alfred Wigelius.»

Med anledning häraf begärde och fick Bergström i en ortstidning rikta följande skarpa men på grund af den behandling han rönt fullt förklarliga uttalande till domänstyrelsen:

»På grund af det nekande svar som ingått på min anhållan att få arrendera och odla en egnahemslägenhet å kronoparken Långmyråsen i Bjurholms revir ber jag få veta hvad orsaken härtill är. Jag har nu i två års tid offrat både tid och pengar för att få arrendera denna jordbit. Tvenne godemän ha godkänt densamma, men den ena tjänstemannen efter den andra ställer till omöjligheter och så får jag till sist besked att min framställning afslagits.

Kan jag få veta hvilka fordringar kungl. domänstyrelsen ställer på en person som skall vederfaras nåden och äran att bruka en bit svensk jord? Jag är fullgod arbetare, har till 23 års ålder uteslutande sysslat med jordbruksarbete, äger god frejd och har i 12 års tid fullgjort mina utskylder till stat och kommun.

Det är skoj och bedrägeri att på detta sätt förhåla tiden för en arbetare och låta honom offra pengar för att söka komma öfver en bit jord, som han aldrig kan få. Det är en skam att man så skall behandlas i sitt dyra fosterland — frihetens stamort på jorden. Nu återstår mig endast en utväg: att resa till Amerika. Dit skall jag också resa, ty där

får jag jord. Utan reskamrater blir jag inte heller. Ty den svenska arbetaren drifves ur landet.»

Det är ju mycket möjligt att den odlingslägenhet som Bergström önskat erhålla icke var den bästa eller rent af att den var otjänlig för ändamålet, men det förefaller dock som om sökanden, hvilken under flera år sysslat med jordbruksarbete, samt de tvenne godemän, som vitsordat jordområdets lämplighet, bort vara mera kompetenta att afgöra denna sak än den i jordbruk helt säkert föga erfarne revirassistent, på hvars afstyrkande utlåtande domänstyrelsen grundat sitt afslag.

I hvarje fall är det alldeles orimligt att en person som önskar arrendera ett litet jordområde skall vänta på besked i två år, och då enligt vederbörande tjänstemäns uppfattning den begärda lägenheten var olämplig borde annat, lämpligt område ha erbjudits sökanden. Så mycket skarpare framträder formalismen vid och den långsamma behandlingen af ärenden sådana som detta, då en skogstjänsteman, som med anledning af Bergströms uttalande uppträdde till domänstyrelsens försvar, bland annat förklarade, att redan på 1870-talet ifrågasatts skapandet af odlingslägenheter på kronoparken i fråga, men att planen slopats på grund af den magra jordmånen. Då detta förhållande följaktligen var känt inom verket, är det än mera oförklarligt att nya undersökningar under ett par års tid erfordrades för meddelande af ett resultat, hvarom man förut hade kännedom.

Det här anförda exemplet är icke enstaka. Klagomål ha ofta och med skärpa framförts öfver den tidsutdräkt, som är förenad med uppgörelser af ifrågavarande art, och om efterfrågan på odlingslägenheter numera är ringa, så torde detta beklagliga förhållande till en god del bero på kungl. domänstyrelsen och dess tjänstemän.

Härförutom har det visat sig, att vissa skogsstatens tjänstemän göra svårigheter vid utanordnandet af de små bidrag — sammanlagdt 750 kronor — som skola tillkomma en kronotorpare, när denne uppfyllt vissa i kontraktet stipulerade villkor. Så finnas innehafvare af kronotorp, som uppfört både ladugård och boningshus samt odlat jord utan att ännu ha uppburit någon del af bidraget, sannolikt beroende på en alltför sträng tolkning af kontraktet men enligt torparens förmenande äfven af ovilja öfver det ogärna sedda intrånget på kronoparkerna och de besvär, som skogstjänstemännen genom kronotorparens tillkomst ådragits.

Emigrationen från Norrland har under de gångna åren varit synnerligen stark, och det är fullkomligt riktigt hvad sekreteraren i Nationalföreningen mot emigrationen dr Adrian Molin i en broschyr om emigrationen och dess orsaker uttalat, att de arbetare, af hvilka emigrationen företrädesvis rekryteras, äro icke stads- och industriarbetare utan jordbruks-

arbetare och i stort sedt de socialt och ekonomiskt vederhäftigaste af dessa, i första rummet hemmasönerna. Deras emigrationsanledning är — skrifver dr Molin — svårigheten för det uppväxande manliga släktet inom jordbruksnäringen i Sverige att erhålla lämplig jord af landets tillgångar.

Den föreliggande frågan är af allvarlig art, ty det kan ej vara annat än till obotlig skada att duktiga jordbruksarbetare måste i främmande land skaffa sig den torfva att bruka, som fosterlandet ej vill upplåta. Det är en synnerligen viktig försvarsangelägenhet att i detta afseende söka åstadkomma ändrade och bättre förhållanden.

Frågan om hvilka åtgärder som böra vidtagas kan knappast besvaras utan en föregående undersökning och utredning. Så mycket torde emellertid vara säkert, att det vore en vinst för landet om skogsstatens tjänstemän blefve befriade från alla bekymmer om kronans jordaffärer, ty många af dessa ha till fullo ådagalagt sin olämplighet såsom jordförmedlare, och skola de stora odlingsbara vidderna i Norrland befolkas, är det nödvändigt att ett kraftigt ingripande äger rum på detta område.

Med stöd af hvad här anförts hemställes,

att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående åstadkommande af effektiva åtgärder för underlättande af jordupplåtelser för egna hem i Norrland.

Stockholm 3 februari 1912.

Gustav Rosén.